

Den digitale orm

Grundtvigs værker er ved at blive indscannet, digitaliseret. Det betyder, at biblioteket rykker hjem i stuen, ligesom digitaliseringen rejser en række nye udfordringer

Viden og uddannelse er tidens løsen. Og det skal samtidig gerne være i form af en digital viden, der kan bringes i spil med andre vidensområder og -former. Der er næppe tvivl om, hvad Grundtvig ville mene om denne fokusering på den knastørre viden.

Han brugte således det meste af sit liv til at bekæmpe bogorme, og ville uden tvivl tage afstand fra tidens digitale orme. Således skriver han i tidsskriftet Dannebrog no. 37, 30. dec. 1853:

“Fremdeles maa det blive klarere for os, jo mere Erfaring og Menneske-Kundskab vi samle, at det er kun meget faa Mennesker, der har godt af i nogen som helst Alder i hele Aar at sysle blot med Bøger, da Menneske-Livet hverken udspringer af Bøger, næres af dem, eller retter sig efter dem, saa at den Skole, der, saa vidt muligt, vil gjøre alle Mennesker til Bog-Orme, er paa en gang den sørgerligste og latterligste, man kan tænke sig, eller hvem veed ikke, at vore Præke-Stole, Dom-Stole og Doctor-Stole, og selv vore høieste Lære-Stole, er igrunnen ligesaa slet tjent med Bog-Orme af Haandværk, som vore Minister-Bænke og Rigsdags-Bænke, thi hvad der end ellers kan pryde dem, kræve de dog, allerførst og fremmest, en god del menneskelig Livs-Kraft og Livs-Erfaring, som vore Skolers Bogstav-Væsen og Stile-

mageri er saa langt fra at nære og fremme, at de meget mere, saavidt muligt, fortære Kraften og forebygge Erfaringen”. (Citeret fra artiklen “Om Skolesagen i Danmark” i ovennævnte tidsskrift.)

Stærke ord i en tid, hvor viden nærmest er synonym med vækst. Og dog! I det 18. århundrede havde viden for langt de fleste mennesker ikke frigjort sig fra erfaringen. Datidens bondekultur kunne med udgangspunkt i højskolen, andelsbevægelsen og det politiske liv opleve, hvordan vækst og oplysning var to sider af samme sag. Men i dag accepterer vi, at viden og erfaring ikke kører parløb. Baggrunden er blandt andet, at mængden af viden vokser eksponentielt og dermed så at sige får sit eget liv også uden at blive koblet med menneskelig livskraft.

Bogen, harddisken og nettet tilhører rækken af tidens plusord, og således er den digitale orm ikke lig de bogorme, som Grundtvig på det kraftigste advarede imod.

Bogen, harddisken og nettet tilhører rækken af tidens plusord, og således er den digitale orm ikke lig de bogorme, som Grundtvig på det kraftigste advarede imod.

Arven fra Grundtvig bliver digital
I de kommende år digitaliseres samtlige de tekster, Grundtvig bragte i trykken. Med en finanslovsbevilling er Grundtvig Centeret således oprettet. Centeret har til huse på såvel Aarhus Universitet som i Vartov. Digitaliseringen betyder, at en række tekster bliver tilgængelige på ny.

Forannævnte citat fra Dannebrog er et sådant eksempel og har således ikke været trykt siden udgivelsen første gang i 1853. Digitaliseringen vil over en årrække få stor betydning for tilgængeligheden, forskningen i og formidlingen af Grundtvig. "Biblioteket" vil i bogstaveligste forstand rykke hjem i stuen. Glæden ved at sidde med en bog af "den gamle" vil over en årrække være aftagende, og en række nye fortolkninger uden for det klassiske fortolkningsrum må forventes at vokse frem, når teksterne sættes fri i cyberspace.

Med dette opstår der samtidig en række udfordringer, og en række spørgsmål trænger sig på:

Hvordan formidles teksten digitalt? Kan teksten stå uden kommentering? Og i givet fald: Hvilken kommentering skal vælges? Hvilke "fortolkningsnøgler" skal bringes i anvendelse? Hvad med den omfangsrige forskningshistorie? Hvordan inddrages receptionshistorien?

Hvilken Grundtvig skal formidles?

Det er en kendt sag, at der findes flere udgaver af Grundtvig. Der er en Grundtvig (1783-1872) og en anden Grundtvig, der tages til indtægt for en række forskellige holdninger gennem de sidste mere end hundrede år. Senest udnævnte Søren Pind en tilfældig aften i DR2's Deadline, juni 2009 sig selv som grundtvigianer og Grundtvig som ham, der har inspireret Pind til at fremlægge et kulturpolitisk initiativ. Ja, på mange måder har vi hver vores Grundtvig, hvorved han er blevet til en metafor. En metafor han selv blot er og blev en mindre del af.

Grundtvig kan således ikke formidles og forstås, uden konteksten inddrages. Foranstående tekstuddrag fra Tidsskriftet Dannebrog viser jo til fulde, at man ikke uformidlet kan plante Grundtvigs synspunk-

ter ind i vor samtid. For hvordan skal vi forstå kampen mod "Bog-Orme, Bogstav-Væsen og Stile-Mageri" i dag? Man kan humoristisk spørge, om der skal lægges begrænsning på antallet af bøger og stile, som eleven skal læse og skrive? Nej, næppe. Denne problemstilling kan lyde søgt, men det er jo ingen hemmelighed, at en række af Grundtvigs udtalelser omkring blandt andet danskhed og dansk kultur bringes i dag ind i den politiske debat med største selvfølgelighed på trods af, at der er mere end 150 år mellem teksternes affattelsestidspunkt og vor tid. Det sker, alt imens andre tekster dømmes ude, fordi de opleves som værende helt ude af trit med vor tid og dens problemstillinger.

Den digitale orm

Hvor bogormen ifølge Grundtvig "...er til ingen Verdens Nytte, da alt hvad de fleste Børn i deres Opvæxt virkelig kan lære af Bøger er at læse indenad og at skrive udenad derefter" (op.cit.), så er den digitale orm både effektiv og værdifuld som en orm i en kompost. Den digitale orm kan håndtere store mængder af data, den kan systematisere, redigere og præsentere de søgninger, som læseren måtte ønske. Derudover kan den trække på en række resursefiler, der gør det lettere for læseren at hente faktaviden om personer og steder, der har betydning for en given tekst.

Men som bogormen så kan den digitale orm ikke skabe mening. Mening og forståelse skabes hos læseren, og de har forskellige interesser, forskellige forudsætninger og forskellig kontekst. Og her ligger den store udfordring for digitaliseringen af Grundtvigs forfatterskab.

De står side om side på Grundtvig-Biblioteket i Vartov. Det bliver de ved med, men teksterne bliver også indscannet, så man med tiden kan læse dem hjemme fra sin computer. – Foto: Henning Nielsen.